

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 18.7.2008
COM(2008) 473 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**με την οποία επεξηγούνται οι δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας
και η υλοποίηση των στόχων που καθορίζονται στο ειδικό πρόγραμμα «Ίδέες» το 2007**

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

με την οποία επεξηγούνται οι δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας και η υλοποίηση των στόχων που καθορίζονται στο ειδικό πρόγραμμα «Ιδέες» το 2007

1. Εισαγωγή

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ΕΣΕ) αποτελεί μια φιλόδοξη νέα συνιστώσα της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της έρευνας. Συστάθηκε βάσει των διατάξεων του έβδομου προγράμματος-πλαισίου, και αποτελεί το μέσο για την εφαρμογή του ειδικού προγράμματος «Ιδέες», με προϋπολογισμό 7,51 δισεκατομμυρίων ευρώ για το διάστημα 2007-2013. Το ΕΣΕ αποτελείται από ένα ανεξάρτητο επιστημονικό συμβούλιο, επικουρούμενο από ειδική εκτελεστική δομή, και λειτουργεί σύμφωνα με τις αρχές της επιστημονικής αριστείας, της αυτονομίας, της αποδοτικότητας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Αποστολή του ΕΣΕ είναι να προωθήσει την έρευνα αιχμής στο καλύτερο δυνατό επίπεδο σε όλους τους τομείς της επιστήμης και της ακαδημαϊκής γνώσης, μέσα από τον ανταγωνισμό μεμονωμένων ερευνητικών ομάδων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το άρθρο 4 παράγραφος 4 της απόφασης για το ειδικό πρόγραμμα «Ιδέες» προβλέπει ότι:

Η Επιτροπή είναι εγγυητής της αυτονομίας και της ακεραιότητας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας και διασφαλίζει την ορθή εκτέλεση των καθηκόντων που του ανατίθενται και υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες του ΕΣΕ και την υλοποίηση των στόχων του ειδικού προγράμματος.

Το παράρτημα 1 της ίδιας απόφασης προβλέπει ότι η ετήσια έκθεση θα συντάσσεται σε συνεργασία με το επιστημονικό συμβούλιο.

Στην παρούσα ετήσια έκθεση της Επιτροπής, η οποία συντάχθηκε σε συνεργασία με το επιστημονικό συμβούλιο του ΕΣΕ και αφορά το έτος 2007, η Επιτροπή αξιολογεί τις δραστηριότητες του ΕΣΕ και την υλοποίηση των στόχων του κατά το πρώτο έτος ύπαρξής του.

2. Νομική και οργανωτική βάση

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ΕΣΕ) ιδρύθηκε επίσημα στις 2 Φεβρουαρίου 2007 με απόφαση της Επιτροπής¹, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου για το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο² και με τους κανόνες συμμετοχής³, καθώς και με την απόφαση του Συμβουλίου για το ειδικό πρόγραμμα «Ιδέες»⁴.

Με την εν λόγω απόφαση της Επιτροπής ιδρύθηκε επίσημα το Επιστημονικό Συμβούλιο του ΕΣΕ. Η ίδια απόφαση προέβλεπε τη σύσταση ειδικής εκτελεστικής δομής, καθώς και θέση

¹ 2007/134/ΕΚ, ΕΕ L 57 της 24.02.2007, σ. 14.

² 1982/2006/ΕΚ της 18.12.06, ΕΕ L 412 της 30.12.2006, σ. 1.

³ 1906/2006/ΕΚ της 18.12.06, ΕΕ L 391 της 30.12.2006, σ. 1.

⁴ 2006/972/ΕΚ της 19.12.06, ΕΕ L 400 της 30.12.2006, σ. 243 και διορθωτικό ΕΕ L 54 της 22.02.2007, σ. 81.

γενικού γραμματέα του ΕΣΕ, ρόλος του οποίου είναι να επικουρεί το Επιστημονικό Συμβούλιο ώστε αυτό να διατηρεί αποτελεσματική σύνδεση και επικοινωνία με την Επιτροπή και με την ειδική εκτελεστική δομή⁵.

Με μεταγενέστερη απόφαση της Επιτροπής⁶, ο πρώτος γενικός γραμματέας του ΕΣΕ, ο οποίος επελέγη από το Επιστημονικό Συμβούλιο με πλήρη ανεξαρτησία, διορίστηκε στη θέση του Ειδικού Συμβούλου της Επιτροπής.

Το Επιστημονικό Συμβούλιο είναι ένα ανεξάρτητο όργανο, το οποίο εκπροσωπεί την ευρωπαϊκή ερευνητική κοινότητα και αποτελείται από 22 επιστήμονες, μηχανικούς και ακαδημαϊκούς υψίστου κύρους, προερχόμενους από ένα ευρύ φάσμα τομέων, και είναι αρμόδιο για τη χάραξη της επιστημονικής στρατηγικής για το ειδικό πρόγραμμα «Ιδέες». Έχει την πλήρη αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων σχετικά με το είδος των προς χρηματοδότηση ερευνητικών δραστηριοτήτων και εγγυάται την επιστημονική ποιότητα της εκάστοτε δραστηριότητας. Τα καθήκοντά του περιλαμβάνουν ιδίως την κατάρτιση του ετήσιου προγράμματος εργασίας και των αναγκαίων τροποποιήσεων, καθώς και των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, τον καθορισμό των μεθόδων και των διαδικασιών εξέτασης και αξιολόγησης των προτάσεων από ομότιμους κριτές, την παρακολούθηση και τον έλεγχο ποιότητας της εφαρμογής του προγράμματος από επιστημονική άποψη, και την επικοινωνία.

Αμέσως μετά την έκδοση της απόφασης ίδρυσης του ΕΣΕ, το Επιστημονικό Συμβούλιο επιβεβαίωσε την εκλογή του προέδρου και των δύο αντιπροέδρων του, και θέσπισε τον εσωτερικό κανονισμό του, ο οποίος περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του Επιστημονικού Συμβουλίου, τη σύνδεση και την επικοινωνία με την ειδική εκτελεστική δομή μέσω του γενικού γραμματέα του ΕΣΕ, κώδικα δεοντολογίας και δήλωση με σκοπό την αποφυγή τυχόν περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων και την τήρηση εμπιστευτικότητας.

Προς διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας του και της αμοιβαίας συνεργασίας του με την Επιτροπή και την ειδική εκτελεστική δομή (ΕΕΔ ΕΣΕ), και σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 4 της απόφασης ίδρυσης του ΕΣΕ¹, το Επιστημονικό Συμβούλιο συγκρότησε το διοικητικό συμβούλιο του ΕΣΕ, αποτελούμενο από τον πρόεδρο, τους αντιπροέδρους και τον γενικό γραμματέα του ΕΣΕ. Ο πρόεδρος της ειδικής εκτελεστικής δομής κλήθηκε να συμμετάσχει στις σχετικές συνελεύσεις.

Η ειδική εκτελεστική δομή θα αποτελεί ευέλικτη και οικονομικά αποδοτική εξωτερική δομή, η οποία θα συσταθεί υπό μορφή εκτελεστικού οργανισμού της Επιτροπής (Εκτελεστικός Οργανισμός του ΕΣΕ - ΕΟΕΣΕ), επιφορτισμένου με την υλοποίηση του προγράμματος «Ιδέες». Μέχρι να καταστεί λειτουργικός ο ΕΟΕΣΕ, τα καθήκοντα της ΕΕΔ-ΕΣΕ ασκούνται από τη Διεύθυνση S της ΓΔ Έρευνας, μιας νέας διεύθυνσης που δημιουργήθηκε την 1 Οκτωβρίου 2006 για αυτό τον σκοπό.

Εντός του 2007, η Επιτροπή έκανε σημαντικά βήματα προόδου προς τη σύσταση του ΕΟΕΣΕ. Έπειτα από διαβουλεύσεις με τις υπηρεσίες της Επιτροπής και με τα άλλα κοινοτικά θεσμικά όργανα, η κανονιστική επιτροπή εκτελεστικών οργανισμών διατύπωσε, στις 14

⁵ Για την προετοιμασία της έναρξης λειτουργίας του ΕΣΕ, πριν από την έκδοση της απόφασης για το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο η Επιτροπή προέβη στη σύσταση των προδρόμων τόσο του Επιστημονικού Συμβουλίου όσο και της ειδικής εκτελεστικής δομής. Τα μέλη του Επιστημονικού Συμβουλίου διορίστηκαν από τον Επίτροπο Ροτόνικ τον Ιούλιο του 2005 και πραγματοποίησαν την πρώτη τους συνεδρίαση τον Οκτώβριο του 2005.

⁶ C (2007) 4670-3 της 15.10.2007, δεν έχει δημοσιευθεί

Νοεμβρίου, θετική γνώμη επί του σχεδίου πρότασης. Ακολούθησε η θετική ψήφος της επιτροπής προϋπολογισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 27 Νοεμβρίου. Η απόφαση της Επιτροπής για την ίδρυση του ΕΟΕΣΕ εκδόθηκε στις 14 Δεκεμβρίου⁷.

Η Επιτροπή εξέδωσε επίσης αποφάσεις οι οποίες καθορίζουν τις εκτελεστικές λεπτομέρειες που αφορούν το ΕΣΕ, και συγκεκριμένα τη *συμφωνία επιχορήγησης ΕΣΕ*, που καλύπτει τα έργα έρευνας αιχμής, τη *συμπληρωματική συμφωνία ΕΣΕ*, που καθορίζει τις υποχρεώσεις των οργανισμών υποδοχής προς τον κύριο ερευνητή⁸, και τους *κανόνες του ΕΣΕ για την υποβολή προτάσεων και τις σχετικές διαδικασίες αξιολόγησης, επιλογής και κατακύρωσης που ισχύουν για το ειδικό πρόγραμμα «Ιδέες»*⁹.

3. Στρατηγική, πρόγραμμα εργασίας και μεθοδολογία εξέτασης από ομότιμους κριτές του ΕΣΕ

Στρατηγική

Το Επιστημονικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για τον καθορισμό της επιστημονικής στρατηγικής του ΕΣΕ, που περιλαμβάνει την κατάρτιση του ετήσιου προγράμματος εργασίας του ειδικού προγράμματος «Ιδέες». Κατά τη διάρκεια του 2007, το Επιστημονικό Συμβούλιο συνεδρίασε σε ολομέλεια 8 φορές. Το διοικητικό συμβούλιο του ΕΣΕ, το οποίο συγκροτήθηκε από το Επιστημονικό Συμβούλιο, συνεδρίασε 10 φορές κατά τη διάρκεια του έτους, για να προγραμματίσει τις συνεδριάσεις του Επιστημονικού Συμβουλίου και να διασφαλίσει τη σύνδεση και επικοινωνία με την ειδική εκτελεστική δομή.

Σύμφωνα με τους στόχους του ειδικού προγράμματος «Ιδέες», το Επιστημονικό Συμβούλιο ανέπτυξε δύο βασικούς μηχανισμούς χρηματοδότησης οι οποίοι βασίζονται στην αρχή της «πρωτοβουλίας του ερευνητή», παρέχοντας τη δυνατότητα σε μεμονωμένους κύριους ερευνητές που καθοδηγούν μεμονωμένες εθνικές ή διακρατικές ομάδες να προτείνουν ερευνητικά έργα στο πλαίσιο μιας προσέγγισης «από τη βάση προς την κορυφή» (δηλ. επί μη προκαθορισμένων αντικειμένων), συμπεριλαμβανομένων διεπιστημονικών έργων υψηλού κινδύνου, που αξιολογούνται αποκλειστικά με βάση το κριτήριο της αριστείας:

τις επιχορηγήσεις του ΕΣΕ σε νέους ανεξάρτητους ερευνητές («υποτροφίες εκκίνησης ανεξάρτητης έρευνας του ΕΣΕ»): προς υποστήριξη της ανεξάρτητης σταδιοδρομίας κορυφαίων ερευνητών, ανεξαρτήτως εθνικότητας, που είναι εγκατεστημένοι ή πρόκειται να εγκατασταθούν σε κράτος μέλος ή συνδεδεμένη χώρα, επιχειρούν να δημιουργήσουν ή να εδραιώσουν τη δική τους ανεξάρτητη ερευνητική ομάδα ή, ανάλογα με το πεδίο, να καταρτίσουν δικό τους ανεξάρτητο ερευνητικό πρόγραμμα·

τις επιχορηγήσεις του ΕΣΕ σε έμπειρους ερευνητές («υποτροφίες προηγμένης έρευνας του ΕΣΕ»): προς υποστήριξη εξαιρετών, καινοτόμων ερευνητικών έργων ανειλημμένων με πρωτοβουλία ερευνητών στα κράτη μέλη και τις συνδεδεμένες

⁷ 2008/37/ΕΚ, ΕΕ L 9 της 12.01.2008, σ. 15.

⁸ C(2007)1625 της 16.04.07, όπως τροποποιήθηκε τελευταία με την απόφαση C(2007)3598 της Επιτροπής της 31.07.07, δεν έχει δημοσιευθεί.

⁹ C(2007)2286 της 06.06.2007, όπως τροποποιήθηκε τελευταία με την απόφαση C(2007)4429 της Επιτροπής της 27.09.2007, δεν έχει δημοσιευθεί.

χώρες, τα οποία διευθύνονται από κορυφαίους έμπειρους ερευνητές κάθε ηλικίας, οι οποίοι έχουν ήδη καταξιωθεί ως ανεξάρτητοι επικεφαλής έρευνας.

Οι εν λόγω μηχανισμοί χρηματοδότησης έχουν σχεδιαστεί για να προωθήσουν την ερευνητική αριστεία σε όλα τα πεδία επιστημονικής και ακαδημαϊκής γνώσης και να διασφαλίσουν το αντίστοιχο ανθρώπινο κεφάλαιο, αφενός διατηρώντας στην Ευρώπη, και αφετέρου προσελκύοντας σταδιακά από το εξωτερικό, κορυφαία ταλέντα της έρευνας, τόσο της σημερινής όσο και της επόμενης γενιάς. Προσφέρουν σημαντικά κεφάλαια (στην περίπτωση των επιχορηγήσεων για νέους ερευνητές έως 400.000 ευρώ το χρόνο για 5 χρόνια, στην περίπτωση των επιχορηγήσεων για έμπειρους ερευνητές έως 500.000 ευρώ το χρόνο για 5 χρόνια) και ευέλικτους όρους. Θα εφαρμόζονται καθ'όλη τη διάρκεια εφαρμογής του έβδομου προγράμματος-πλαisiού, με σταδιακά αυξανόμενο προϋπολογισμό για τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και με προθεσμίες των προσκλήσεων οργανωμένες σε ετήσια βάση, παρουσιάζοντας επομένως υψηλό επίπεδο συνέχειας και προβλεψιμότητας για την ερευνητική κοινότητα.

Προγράμματα εργασίας

Το Επιστημονικό Συμβούλιο έχει καταρτίσει τα προγράμματα εργασίας του ΕΣΕ και του ειδικού προγράμματος «Ιδέες» για το 2007 και το 2008, στη βάση της ανωτέρω στρατηγικής.

Το πρόγραμμα εργασίας «Ιδέες» για το 2007, βάσει του οποίου προκηρύχθηκε η πρώτη πρόσκληση υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις εκκίνησης ανεξάρτητης έρευνας του ΕΣΕ, διαβιβάστηκε από το Επιστημονικό Συμβούλιο (τότε λειτουργούσε ως «πρόδρομος») στην Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2006. Έπειτα από τη διπηρεσιακή διαβούλευση και τη γνωμοδότηση της επιτροπής του προγράμματος, τα προσωρινά προγράμματα εργασίας εγκρίθηκαν από την Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2006 και οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων προκηρύχθηκαν στις 22 Δεκεμβρίου 2006. Μετά από την έναρξη ισχύος του έβδομου προγράμματος-πλαisiού, των ειδικών προγραμμάτων και των κανόνων συμμετοχής, καθώς και την επίσημη ίδρυση του ΕΣΕ, το πρόγραμμα εργασίας «Ιδέες» για το 2007 εγκρίθηκε χωρίς αλλαγές στις 26 Φεβρουαρίου 2007¹⁰ και τροποποιήθηκε στις 2 Οκτωβρίου 2007¹¹.

Το πρόγραμμα εργασίας «Ιδέες» για το 2008¹², βάσει του οποίου προκηρύχθηκε η πρώτη πρόσκληση υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις προηγμένης έρευνας του ΕΣΕ, διαβιβάστηκε από το Επιστημονικό Συμβούλιο στην Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2007 και εγκρίθηκε από την Επιτροπή χωρίς αλλαγές στις 29 Νοεμβρίου 2007. Βάσει του προγράμματος εργασίας 2008 προκηρύχθηκε επίσης πρόσκληση για δράσεις συντονισμού και υποστήριξης (CSA) με σκοπό τη δημιουργία ενός φακέλου έργων, μελετών και σχετικών πρωτοβουλιών που θα συμβάλουν στην αξιολόγηση του αντίκτυπου των δραστηριοτήτων του ΕΣΕ και θα συνεισφέρουν χρήσιμα στοιχεία στην ενδιάμεση αξιολόγηση του ΕΣΕ (βλ. σημείο 7 παρακάτω). Το συγκεκριμένο πρόγραμμα εργασίας προβλέπει επίσης δράσεις υποστήριξης των δραστηριοτήτων ορισμένων νομικών οντοτήτων (κατονομαζόμενων

¹⁰ C(2007)561 της 26.02.2007, δεν έχει δημοσιευθεί.

¹¹ C(2007)4467 της 02.10.2007, δεν έχει δημοσιευθεί.

¹² C(2007)5746 της 29.11.2007, δεν έχει δημοσιευθεί.

δικαιούχων) για να παρέχουν υποστήριξη στον πρόεδρο και τους αντιπροέδρους του Επιστημονικού Συμβουλίου στους χώρους εργασίας τους¹³.

Μεθοδολογία εξέτασης από ομότιμους κριτές

Δεδομένου ότι η ποιότητα της διαδικασίας εξέτασης από ομότιμους κριτές του ΕΣΕ και η εμπιστοσύνη την οποία αυτή εμπνέει στην ερευνητική κοινότητα έχουν καθοριστική σημασία για την επίτευξη των στόχων του ΕΣΕ, το Επιστημονικό Συμβούλιο έδωσε ιδιαίτερη προσοχή στη σχετική μεθοδολογία του ΕΣΕ. Δημιούργησε μια δομή απαρτιζόμενη από επιτροπές ομότιμων κριτών υψηλού επιπέδου, οι οποίες καλύπτουν όλο το φάσμα των πεδίων έρευνας και είναι οργανωμένες σε ένα πλαίσιο τριών βασικών τομέων έρευνας – φυσικές επιστήμες και επιστήμες μηχανικού, βιοεπιστήμες, και κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες. Τα μέλη των επιτροπών αυτών προτείνονται από το Επιστημονικό Συμβούλιο και περιλαμβάνουν επιστήμονες, μηχανικούς και ακαδημαϊκούς με τη μεγαλύτερη διεθνή φήμη, προερχόμενους τόσο από κράτη μέλη της ΕΕ όσο και από τρίτες χώρες.

Κάθε επιτροπή ομότιμων κριτών καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι δίνεται η δέουσα σημασία σε διεπιστημονικές προτάσεις υψηλής ποιότητας. Για την πρώτη πρόσκληση υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις εκκίνησης ανεξάρτητης έρευνας του ΕΣΕ, συγκροτήθηκαν είκοσι επιτροπές ομότιμων κριτών που κάλυπταν όλους τους επιστημονικούς κλάδους. Βάσει της εμπειρίας που αποκομίστηκε από την πρώτη αυτή πρόσκληση, ο αριθμός των επιτροπών αυξήθηκε σε 25 για τους σκοπούς της πρώτης πρόσκλησης για επιχορηγήσεις προηγμένης έρευνας του ΕΣΕ.

4. Εφαρμογή του προγράμματος

Η ΕΕΔ-ΕΣΕ είναι αρμόδια για όλες τις πτυχές της διοικητικής εφαρμογής και της εκτέλεσης του προγράμματος, όπως προβλέπεται στο πρόγραμμα εργασίας. Συγκεκριμένα, θα εφαρμόζει τις διαδικασίες αξιολόγησης, εξέτασης από ομότιμους κριτές και επιλογής σύμφωνα με τις αρχές που έχουν θεσπισθεί από το Επιστημονικό Συμβούλιο, και θα διασφαλίζει την οικονομική και επιστημονική διαχείριση των επιχορηγήσεων.

Οι κύριες δραστηριότητες το 2007 ήταν η παροχή στρατηγικής και διοικητικής υποστήριξης στο Επιστημονικό Συμβούλιο, η υλοποίηση της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις εκκίνησης ανεξάρτητης έρευνας του ΕΣΕ, η προετοιμασία της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις προηγμένης έρευνας του ΕΣΕ, η επικοινωνία με την επιστημονική κοινότητα και η διασφάλιση της ακεραιότητας των πρακτικών και των διαδικασιών.

Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις εκκίνησης ανεξάρτητης έρευνας του ΕΣΕ

Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις εκκίνησης ανεξάρτητης έρευνας του ΕΣΕ δημοσιεύθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2006 με προθεσμία τις 25 Απριλίου 2007, και ενδεικτικό προϋπολογισμό ύψους 290 εκατομμυρίων ευρώ. Η ΕΕΔ-ΕΣΕ εφάρμοσε το σύστημα εξέτασης από ομότιμους κριτές του ΕΣΕ, που περιελάμβανε τον διορισμό των μελών των επιτροπών ομότιμων κριτών, όπως αυτά ορίστηκαν από Επιστημονικό Συμβούλιο.

¹³ Οι εν λόγω δράσεις υποστήριξης διαδέχθηκαν τις δράσεις ειδικής στήριξης που θεσπίστηκαν με παρόμοιο σκοπό, ως προπαρασκευαστικές δράσεις στο πλαίσιο του έκτου προγράμματος πλαισίου.

Παρελήφθησαν συνολικά 9.167 προτάσεις, εκ των οποίων, κατόπιν ελέγχου επιλεξιμότητας, εξετάστηκαν από ομότιμους κριτές οι 8.794, στο πλαίσιο μιας διαδικασίας δύο σταδίων. Στο τέλος του πρώτου σταδίου, 559 επιτυχόντες υποψήφιοι (6%) κλήθηκαν να υποβάλουν πιο αναλυτική πρόταση έως την καταληκτική ημερομηνία της 17ης Σεπτεμβρίου 2007. Το δεύτερο στάδιο της αξιολόγησης από ομότιμους κριτές περιελάμβανε εξ αποστάσεως ατομικές αξιολογήσεις από μέλη των επιτροπών ομότιμων κριτών και από διαιτητές, και ατομικές συνεντεύξεις¹⁴ με την εκάστοτε αρμόδια επιτροπή ομότιμων κριτών, πριν από την τελική εξέταση και ταξινόμηση από την επιτροπή αυτή.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασίας, οι επιτροπές πρότειναν το επίπεδο της χρηματοδότησης για κάθε επιλεγείσα πρόταση, με την επιφύλαξη, σε ορισμένες περιπτώσεις, των τεχνικών τροποποιήσεων που συνιστά η ΕΕΔ-ΕΣΕ, προκειμένου να διασφαλισθεί η συνεπής και ορθή διαχείριση του μισθολογικού κόστους σύμφωνα με τους κανόνες συμμετοχής. Δεδομένου ότι το μέσο ύψος των αιτούμενων χρηματοδοτήσεων είναι λίγο πάνω από 1 εκατομμύριο ευρώ και ότι στον ενδεικτικό προϋπολογισμό της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων¹⁵ θα προστεθεί επίσης ένα μέρος των εσόδων που προέρχονται από τρίτες χώρες, υπολογίζεται ότι θα χρηματοδοτηθούν περίπου 300 προτάσεις, αυστηρά σύμφωνα με τη σειρά κατάταξης που καθορίστηκε από τις επιτροπές ομότιμων κριτών. Από αυτά τα έργα, 95 εξετάστηκαν από εξωτερική επιτροπή δεοντολογίας, εκ των οποίων 40 υπεβλήθησαν σε πλήρη δεοντολογική αναθεώρηση. Ένα από τα έργα προβλέπει τη χρήση ανθρώπινων εμβρυϊκών βλαστοκυττάρων και θα υποβληθεί στην επιτροπή του προγράμματος για γνωμοδότηση, προκειμένου να λάβει ρυθμιστική έγκριση.

Προσφυγές

Το ΕΣΕ θέσπισε διαδικασίες προσφυγής, σύμφωνα με το πρότυπο που έχει καθοριστεί για το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο¹⁶. Το τμήμα της επιτροπής εξέτασης ενστάσεων που είναι αρμόδιο για το πρόγραμμα «Ιδέες», εξέτασε 245 ενστάσεις που σχετίζονταν με τις 9.167 προτάσεις που υπεβλήθησαν στο πρώτο στάδιο της εξέτασης από ομότιμους κριτές. Ο αριθμός αυτός αντιπροσωπεύει περίπου το 3% του συνολικού αριθμού των υποψηφιοτήτων. Η επιτροπή εξέτασης ενστάσεων απεφάνθη ότι έπρεπε να επαναξιολογηθούν 15 από αυτές τις ενστάσεις (6% των ενστάσεων και 0,16% των προτάσεων που παρελήφθησαν), με αποτέλεσμα να περάσει μία πρόταση στο δεύτερο στάδιο¹⁷. Μετά την ολοκλήρωση του δεύτερου σταδίου της διαδικασίας αξιολόγησης, παρελήφθησαν και εξετάστηκαν 27 ενστάσεις, αλλά τελικά καμία δεν έγινε δεκτή¹⁸.

Διαχείριση των επιχορηγήσεων

¹⁴ Το πρόγραμμα εργασίας Ιδέες C(2007)4467 της 02.10.07 και οι κανόνες του ΕΣΕ για την υποβολή προτάσεων C(2007)4429 της 27.09.2007 τροποποιήθηκαν κατά τρόπο ώστε να συμπεριλάβουν μια διατάξη η οποία προβλέπει την επιστροφή των οδοιπορικών στους υποψηφίους που καλούνται σε συνέντευξη από επιτροπή του ΕΣΕ στις Βρυξέλλες.

¹⁵ Με την απόφαση C(2008)1640 της Επιτροπής της 29.04.2008 για τροποποίηση του προγράμματος εργασίας, ο συνολικός προϋπολογισμός της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων αυξήθηκε σε 335 εκατομμύρια ευρώ.

¹⁶ ΕΕ L 391 και ΕΕ L400 της 30.12.2006 (κανόνες ΕΚ και Ευρατόμ αντίστοιχα) και διορθωτικό για την Ευρατόμ στην ΕΕ L54 της 22. 02.2007, σ. 4.

¹⁷ Εκκρεμεί μια ένσταση από το πρώτο στάδιο (Διαμεσολαβητής υπόθεση αριθ. 485/2008/(IG)IP)

¹⁸ Πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες προσφυγής είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο του CORDIS: http://cordis.europa.eu/fp7/ideas/redress_en.html

Η ΕΕΔ-ΕΣΕ έχει επίσης θεσπίσει διαδικασίες για την οικονομική και επιστημονική διαχείριση των επιχορηγήσεων, οι οποίες βασίζονται στις υφιστάμενες ορθές πρακτικές και στην απλοποίηση κατά περίπτωση των μεθόδων. Έχει αναπτύξει και εφαρμόσει μέσα με σκοπό την κατάρτιση των συμφωνιών επιχορήγησης και την αποτελεσματική διαχείριση των επιχορηγήσεων εκ μέρους της ΕΕΔ-ΕΣΕ σύμφωνα με τις αρχές του ειδικού προγράμματος «Ιδέες», τα οποία εξασφαλίζουν μεγάλη ευελιξία στην εκτέλεση των ερευνητικών έργων και ταυτόχρονα πλήρη λογοδοσία.

Καθόλη τη διάρκεια υλοποίησης του εκάστοτε έργου, εξασφαλίζεται η επιστημονική και οικονομική παρακολούθηση της επιχορήγησης του ΕΣΕ. Προκειμένου να περιορισθούν στο ελάχιστο τα διοικητικά βάρη για τον κύριο ερευνητή, στις περισσότερες περιπτώσεις προβλέπεται μόνο μια ενδιάμεση επιστημονική έκθεση. Συχνότερες θα είναι οι εκθέσεις σχετικά με τις οικονομικές πτυχές και τη χρήση των πόρων, δεδομένου ότι οι οργανισμοί υποδοχής οφείλουν να υποβάλουν τις σχετικές πληροφορίες στο τέλος κάθε περιόδου υποβολής έκθεσης οικονομικής διαχείρισης. Προκειμένου να διασφαλισθεί ότι οι κύριοι ερευνητές προσαρμόζονται στις επιστημονικές εξελίξεις και διεξάγουν εργασίες με μη προβλέψιμα αποτελέσματα, οι πληρωμές που καταβάλλονται στο πλαίσιο του εκάστοτε έργου θα εξαρτώνται όχι από τα παραδοτέα στοιχεία, αλλά από τις καταβληθείσες προσπάθειες και από την ορθή αξιοποίηση των πόρων (της χρηματοδότησης) για το έργο.

Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων για τις επιχορηγήσεις προηγμένης έρευνας του ΕΣΕ

Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων για τις επιχορηγήσεις προηγμένης έρευνας του ΕΣΕ δημοσιεύθηκε στις 30 Νοεμβρίου 2007 με τρεις διαφορετικές καταληκτικές ημερομηνίες υποβολής, ανάλογα με τον τομέα (φυσικές επιστήμες και επιστήμες του μηχανικού· βιοεπιστήμες· κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες) εντός της άνοιξης του 2008. Για την πρόσκληση αυτή προβλέπεται μια διαδικασία υποβολής ενός σταδίου (οι υποψήφιοι οφείλουν να καταθέσουν την πλήρη πρότασή τους, μαζί με περίληψη και αποδεικτικά στοιχεία για τις επιδόσεις τους ως επικεφαλής ερευνητικού έργου έως την καταληκτική ημερομηνία υποβολής) και μια διαδικασία αξιολόγησης δύο σταδίων.

5. Επικοινωνία

Κατά τη διάρκεια του 2007 καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για την αποτελεσματικότερη πληροφόρηση της επιστημονικής κοινότητας σχετικά με τις δραστηριότητες του ΕΣΕ και την καλύτερη ενημέρωση του ευρύτερου κοινού.

Εντός του 2007 αναπτύχθηκαν διάφορα βασικά εργαλεία, προϊόντα και διάλογοι επικοινωνίας για τη διάχυση πληροφοριών σχετικά με το ΕΣΕ. Σε αυτά συγκαταλέγονται τα εξής: δημιουργία του ιστότοπου του ΕΣΕ στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://erc.europa.eu>, ο οποίος ξεκίνησε να λειτουργεί στις 14 Φεβρουαρίου 2007¹⁹, δημιουργία εθνικών σημείων επαφής σε περισσότερες από 36 χώρες (27 κράτη μέλη, 9 συνδεδεμένες χώρες και μερικές τρίτες χώρες), παραγωγή και ευρεία κυκλοφορία ενός φυλλαδίου παρουσίασης του Επιστημονικού Συμβουλίου σε 75.000 φορείς στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων βασικών εταίρων από τον χώρο της έρευνας, της πολιτικής και της οικονομίας· τέλος, δρομολόγηση μιας εκστρατείας ενημέρωσης για το ΕΣΕ, με έμφαση στην πρώτη πρόσκληση υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις εκκίνησης ανεξάρτητης έρευνας του ΕΣΕ, με περισσότερες από 90 παρουσιάσεις σε εκδηλώσεις αναγγελίας του ΠΠ7 και του ΕΣΕ σε 23 χώρες, καθώς και τη

¹⁹ Φιλοξενείται στην υποδομή του ιστότοπου του CORDIS

διανομή 5.000 αφισών αναγγελίας της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων σε ερευνητικούς οργανισμούς και μεσάζοντες.

Στις 27/28 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία το εναρκτήριο συνέδριο του ΕΣΕ στο Βερολίνο, με συνδιοργανωτές την Deutsche Forschungsgemeinschaft, DFG (Γερμανικό Ίδρυμα Έρευνας) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

6. Πόροι

Εντός του 2007, το προσωπικό της διεύθυνσης S αυξήθηκε από 84 σε 108 άτομα. Η αύξηση αυτή καταδεικνύει ότι έγινε εξαιρετικά φειδωλή διαχείριση των πόρων²⁰, αν ληφθούν υπόψη ο αριθμός των προτάσεων που παρελήφθησαν και αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων και οι προσπάθειες που χρειάστηκε να καταβληθούν για τη συγκρότηση των δομών, των συστημάτων και των διαδικασιών του ΕΣΕ.

Οι επιχειρησιακές πιστώσεις του προγράμματος «Ιδέες» (αναλήψεις υποχρεώσεων ύψους 266.790.220 ευρώ και πληρωμές ύψους 1.372.598 ευρώ) απορροφήθηκαν πλήρως (σε ποσοστό 99,99% και 99,11% αντίστοιχα).

7. Παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΕΣΕ

Το 2007, ελήφθησαν μέτρα προκειμένου να διασφαλισθεί ότι το ΕΣΕ λειτουργεί με τρόπο αποδοτικό και διαφανή, λογοδοτεί και ενεργεί ως πραγματικά «μανθάνων οργανισμός», αξιολογώντας συνεχώς τα αποτελέσματά του και αναπροσαρμόζοντας και βελτιώνοντας τις διαδικασίες του βάσει της αποκτηθείσας πείρας.

Το Επιστημονικό Συμβούλιο υπέβαλλε τακτικά εκθέσεις στην Επιτροπή, τόσο στο πλαίσιο των τυπικών δραστηριοτήτων του (ειδικά κατά τη κατάρτιση του προγράμματος εργασίας, της πρότυπης συμφωνίας επιχορήγησης και των κανόνων για την υποβολή προτάσεων) όσο και επ'ευκαιρία των ειδικών συνεδριάσεων με συμμετοχή του προέδρου και των αντιπροέδρων του Επιστημονικού Συμβουλίου.

Οι συνεδριάσεις της επιτροπής του προγράμματος «Ιδέες», τα μέλη της οποίας συναντήθηκαν ανεπίσημα στα τέλη του 2006, πραγματοποιήθηκαν στις 26 Μαρτίου και στις 27 Σεπτεμβρίου. Εκτός από τις επίσημες εργασίες της επιτροπής προγράμματος (ο ρόλος της οποίας είναι κυρίως συμβουλευτικός), οι εν λόγω συναντήσεις οργανώθηκαν με σκοπό την ενημέρωση της επιτροπής σχετικά με την πρόοδο της εφαρμογής του προγράμματος «Ιδέες» και το ΕΣΕ, καθώς και την ανοικτή ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα στην επιτροπή και το Επιστημονικό Συμβούλιο και τον γενικό γραμματέα του ΕΣΕ και την ΕΕΔ-ΕΣΕ, σχετικά με θέματα στρατηγικής και λειτουργίας.

Το Επιστημονικό Συμβούλιο εξέτασε προσεκτικά την εμπειρία και τα αποτελέσματα της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις εκκίνησης ανεξάρτητης έρευνας του ΕΣΕ, ώστε να διασφαλίσει την ενσωμάτωση των όποιων διδαγμάτων στους μηχανισμούς χρηματοδότησης και τις διαδικασίες του ΕΣΕ. Για παράδειγμα, εισήχθησαν τροποποιήσεις με στόχο την καλύτερη ισορροπία μεταξύ της ζήτησης επιχορηγήσεων και του

²⁰ Να σημειωθεί ότι, κατά τη διάρκεια του 2007, η διεύθυνση S ήταν επίσης αρμόδια για τη διαχείριση έργων στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του NEST («Νέες και αναδυόμενες επιστήμες και τεχνολογίες») του 6^{ου} προγράμματος πλαισίου, ειδικά για τη δημιουργία και τη διατήρηση ικανοτήτων επιστημονικής και οικονομικής διαχείρισης της ειδικής εκτελεστικής δομής κατά το διάστημα που προηγήθηκε της υλοποίησης των έργων του ΕΣΕ.

διαθέσιμου προϋπολογισμού. Έτσι, έχουν ενσωματωθεί στην πρώτη πρόσκληση υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις προηγμένης έρευνας του ΕΣΕ αρκετά ειδικά μέτρα, στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας του 2008, και θα υπάρξουν επίσης τροποποιήσεις στη δεύτερη πρόσκληση υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις εκκίνησης ανεξάρτητης έρευνας του ΕΣΕ.

Ακόμα, η ΕΕΔ-ΕΣΕ έλαβε μέτρα με σκοπό την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών, όπως είναι ο διορισμός και η αμοιβή των εμπειρογνομόνων και των αξιολογητών, καθώς και τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων.

Το Επιστημονικό Συμβούλιο και η ΕΕΔ-ΕΣΕ, σε στενή συνεργασία με τη μονάδα αξιολόγησης της ΓΔ Έρευνας, έλαβαν τα πρώτα μέτρα για την ανάπτυξη ενός πλαισίου παρακολούθησης, εξέτασης και αξιολόγησης του ΕΣΕ και της υλοποίησης του ειδικού προγράμματος «Ιδέες». Στόχος είναι να υποστηριχθεί η μελλοντική χάραξη στρατηγικής και να διασφαλισθεί συνεχής ανάδραση σχετικά με την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών και το αποτέλεσμα των λαμβανόμενων αποφάσεων, ως μέσο συνεχούς μάθησης και αναπροσαρμογής αλλά και εκ των υστέρων αξιολόγησης σε βάθος χρόνου.

Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας, εισήχθη στο πρόγραμμα εργασίας «Ιδέες» 2008 μια πρόσκληση υποβολής προτάσεων για δράσεις συντονισμού και υποστήριξης, η οποία προκηρύχθηκε το Νοέμβριο του 2007 με καταληκτική ημερομηνία την 6^η Μαρτίου 2008, με στόχο τη δημιουργία ενός φακέλου έργων, μελετών και σχετικών πρωτοβουλιών, που θα συμβάλουν στην παρακολούθηση, ανάλυση και αξιολόγηση του αντίκτυπου που έχει το ΕΣΕ και το πρόγραμμα «Ιδέες».

8. Συμπεράσματα και προοπτικές για το 2008

Η Επιτροπή είναι σε θέση να αναφέρει ότι οι κύριες συστατικές ενότητες του ΕΣΕ ξεκίνησαν να λειτουργούν με επιτυχία εντός του 2007 σύμφωνα με το αρχικό χρονοδιάγραμμα, και ότι το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σύμφωνα με τις αρχές που καθορίζονται στο ειδικό πρόγραμμα «Ιδέες».

Υπήρξε μια ισχυρή και αποδοτική συνεργασία μεταξύ του Επιστημονικού Συμβουλίου και της ΕΕΔ-ΕΣΕ για την εφαρμογή του προγράμματος «Ιδέες» και την καθιέρωση του ΕΟΕΣΕ ως αυτόνομης και ανεξάρτητης οντότητας.

Η εντυπωσιακή ανταπόκριση στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων για επιχορηγήσεις εκκίνησης έθεσε, σε ένα πολύ πρώιμο και πιθανώς ευάλωτο στάδιο, σε σοβαρή δοκιμασία τις μεθόδους εργασίας του ΕΣΕ, δοκιμάζοντας τη διαδικασία εξέτασης από ομότιμους κριτές, επιβάλλοντας πολύ μεγάλο φόρτο εργασίας στη διοίκηση και τις επιτροπές, και θέτοντας σοβαρές προκλήσεις εφοδιαστικής.

Ωστόσο, η ΕΕΔ-ΕΣΕ και οι άλλες υπηρεσίες υποστήριξης της ΓΔ Έρευνας (ειδικά οι υποδομές ΤΠ: η υπηρεσία ηλεκτρονικής υποβολής προτάσεων και η υπηρεσία υποστήριξης αξιολογήσεων), ανταποκρίθηκαν ιδιαίτερα ικανοποιητικά στις δοκιμασίες αυτές, καθιστώντας δυνατή τη διεξαγωγή της εξέτασης από ομότιμους κριτές σύμφωνα με το αρχικό χρονοδιάγραμμα και με υψηλά πρότυπα, όπως έκριναν οι ίδιες οι επιτροπές ομότιμων κριτών και επιβεβαιώνει το σχετικά χαμηλό ποσοστό των ενστάσεων.

Οι δομές, οι μηχανισμοί και η διακυβέρνηση θα εξακολουθήσουν να εξελίσσονται κατά τη διάρκεια του 2008, διαμορφώνοντας ένα δυναμικό και πλούσιο σε προκλήσεις περιβάλλον για το ΕΣΕ, καθώς αυτό συνεχίζει την πορεία του προς τη διοικητική αυτονομία. Στις αρχές του 2008, η ΓΔ Έρευνας θα παρουσιάσει μια ακόμα απόφαση της Επιτροπής για τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στον Εκτελεστικό Οργανισμό. Κατά τη διάρκεια του 2008, εφόσον σημειωθεί πρόοδος προς την επίσημη καθιέρωση και λειτουργία του ΕΟΕΣΕ, τα σημερινά καθήκοντα της διεύθυνσης S θα μεταβιβασθούν στον Οργανισμό και θα προσληφθεί νέο προσωπικό. Η διεύθυνση S θα καταργηθεί όταν ο ΕΟΕΣΕ θα είναι έτοιμος να την αντικαταστήσει ως ΕΕΔ-ΕΣΕ. Η Επιτροπή δεσμεύεται να παραδώσει μια αποδοτική και αποτελεσματική δομή, και ταυτόχρονα να διασφαλίσει την εφαρμογή του προγράμματος «Ιδέες» και να παρέχει την κατάλληλη υποστήριξη για την επίτευξη αυτών των στόχων στη διάρκεια του 2008.

Εντός του 2008 επίσης, η Επιτροπή θα υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μια ανακοίνωση σχετικά με τη μεθοδολογία και τους όρους αναφοράς της αξιολόγησης που πρόκειται να πραγματοποιηθεί από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες έως το 2010 σχετικά με τις δομές και τους μηχανισμούς του ΕΣΕ, σε σχέση με τα κριτήρια της επιστημονικής αριστείας, της αυτονομίας, της αποδοτικότητας και της διαφάνειας, και η οποία σαφώς θα περιλαμβάνει αξιολόγηση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων μιας δομής βασισμένης σε εκτελεστικό οργανισμό σε σύγκριση με μια εναλλακτική δομή η οποία βασίζεται στο άρθρο 171 της Συνθήκης.

Σημαντική πρόκληση είναι και θα εξακολουθήσει να είναι η επικοινωνία, και συγκεκριμένα η διασφάλιση υψηλής φήμης και θετικής εικόνας για το ΕΣΕ μέσα και έξω από την Ευρώπη, η οποία σε μεγάλο βαθμό θα θεμελιωθεί στην ποιότητα της στρατηγικής και των δραστηριοτήτων του, και μακροπρόθεσμα στον αντίκτυπό του στην ευρωπαϊκή έρευνα. Από το 2008 και μετά, θα ξεκινήσει η εκτέλεση χρηματοδοτούμενων από το ΕΣΕ έργων έρευνας αιχμής και το ΕΣΕ θα προβάλλει τους πιο αξιόλογους κύριους ερευνητές και έργα, που θα χρησιμεύσουν ως σημείο αναφοράς και παράδειγμα αριστείας της ευρωπαϊκής έρευνας, αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση και προσελκύοντας πιθανούς υποψηφίους.

Εν κατακλείδι, με τα επιτεύγματά του το 2007, το ΕΣΕ έθεσε πολύ υψηλά πρότυπα. Η πρόκληση που αντιμετωπίζουν η Επιτροπή και το ΕΣΕ είναι να προχωρήσουν με αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο προς την υλοποίηση μιας λειτουργικά ανεξάρτητης διοικητικής οντότητας εντός του 2008 και να αξιοποιήσουν την προστιθέμενη αξία και τις δυνατότητες ενός κοινοτικού προγράμματος έρευνας αιχμής προς όφελος της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης της Ευρώπης.